

İş Yerinde Beklenmedik Bir Ölüm: Olgu Sunumu

Muhammed Can*, Celal Bütün**, Rıza Yılmaz***, Fatma Yücel Beyaztaş**

Özet

Yirminci yüzyılın sonlarından itibaren, üretim ve sanayi sektörünün daha küçük atölyelere, işletmelere dönüşmesi ve esnek çalışma biçimi nedeniyle iş kazasına bağlı yaralanma ve ölüm olgularında bir artış olduğu bildirilmektedir. Yufka türü unlu mamuller üreten bir atölyede üstü açık olarak çalışan mekanik, elektrikli bir hamur kazanının içinde 35 yaşında bir kadın cesedi bulundu. Ölü muayenesi ve otopside, saçlar arasında beyaz renkte küçük hamur bulaşıkları olduğu, kişinin ölümünün boyun omuru ve medulla spinalis yaralanması ve boyuna baskıya bağlı mekanik asfiksi sonucu meydana gelmiş olduğu tespit edildi. Bilirkişi tespit tutanağında iş güvenliği için gerekli tedbirlerin alınmamış olduğu ve olayın bir iş kazası sonucu ölüm olduğuna karar verildi. İş kazasına bağlı yaralanma ve ölümlerin ülkemizde son yıllarda artması dikkate alınarak bu olgu sunumu ile iş kazasına neden olan kişisel, sosyo-ekonomik, çevresel etmenlerin saptanması ve bu kazaların önlenmesi için alınması gerekli tedbirlerin öneminin vurgulanması amaçlandı.

Anahtar kelimeler: İş kazası, ölüm, adli olgu

Sanayi devriminden önceki çalışma yaşamı, insanların içinde yaşadıkları ortama uygun talepleri ortaya çıkardı. Sonraki dönemler, “işçi sağlığı ve iş güvenliği” konusunda, işçilerin talepleriyle oluşan, güvenlik ve sağlığın geliştirilmesi, çevre sağlığı gibi tüm çalışma süreçlerini kapsamaktadır (1).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) sağlığın geliştirilmesini, hastalıklar, iş kazasını önleme ve sağlığın korunmasını da içeren tüm yöntemlerin toplamı olarak açıklamaktadır. Modern sağlık göstergesi, risk altındaki sosyal grup olan işçilerin özgül ihtiyaçlarına uygun olarak nitelikli sağlık hizmeti almalarını gerektirmektedir. Bunların ışığında, bazı şartnameler ve bu hizmetleri belli oranlarda zorunlu olarak almak, onların hastalıklar ve iş kazalarından korunma seviyesini yükseltecektir (2).

Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK) istatistiklerine göre 1999 yılında iş kazalarının nedeni incelendiğinde; düşme % 12,5 ile ilk sırayı alırken, ikinci büyük grubu (%9) makinelerle bulaşmalar oluşturmaktadır (3). Ülkemizde 1978–1992 yılları arasında meydana gelen iş

kazası sayısında %43'lük bir artış olmuş; aynı dönemde iş kazasına bağlı yaralananlarda %25'lik bir azalma meydana gelirken, ölüm sayısında % 62'lik artış gözlenmiştir (4).

Dirican ve Bilgel'in çalışmasında, 1992 yılında 5 milyon sigortalı işçiye 98.318 iş kazası olmuş, 1.000 kazazede ölmüş, 4.000 kazazede sakat kalmıştır. İngiltere'deki işçi sayısı Türkiye'dekinin 6-7 katı olduğu halde bu ülkede iş kazasından ölüm sayısının , Türkiye'deki iş kazasından ölüm sayısının yarısından az olduğu bildirilmiştir (5).

Bu rakamların yanı sıra istatistiklere yansımayan iş kazaları ve meslek hastalıkları sonucu kayıplar da ayrıca dikkate alınmalıdır.

SSK istatistiklerine göre, 2006 yılında 79.027 iş kazası olgusu, 1.592 ölüm olgusu ve 67.360 sürekli iş göremezlik durumu meydana gelmiştir. Bunun ekonomik ifadesi Gayri Safi Milli Hasıla'nın %4.03'ünün kaybıdır (6). 1997'de 5.066.745 çalışanda iş kazası görülme sıklığı binde 19.2 (98.318) ve ölüm hızı binde 13.0 (1.282) olarak saptanmıştır. Bu rakamlar insan hayatına verilen zararın yanında, her yıl devletin ve işletmecilerin uğradığı ekonomik kayıpların da ne kadar fazla olduğunu açıkça göstermektedir (6).

İş kazalarında, olay yerinin korunması, fotoğraflama ve çeşitli açılardan olay yerinin video kaydının alınması olay yeri incelemesi açısından önem taşımaktadır. Aynı zamanda, olay yerinden elde edilen deliller incelenmeli ve olayın şekli ile tanıkların ifadeleri arasında uyum olup olmadığı değerlendirilmelidir (7-9).

*Yard.Doç.Dr. YYÜ Tıp Fakültesi Adli Tıp AD, Van.

**Yard.Doç.Dr. Cumhuriyet Ü.Tıp Fakültesi Adli Tıp AD, Sivas

***Uzm.Dr. Adli Tıp Kurumu, İstanbul

Yazışma Adresi: Dr. Muhammed Can

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Adli Tıp ABD VAN

İş kazasına bağlı yaralanma ve ölümlerin ülkemizde son yıllarda artması dikkate alınarak bu olgu sunumu ile iş kazasına neden olan kişisel, sosyo-ekonomik, çevresel etmenlerin saptanması ve bu kazaların önlenmesi için alınması gerekli tedbirlerin vurgulanması amaçlandı.

Olgu

Olgu, 35 yaşında, evli, 2 çocuklu 6 aydır sigortasız olarak yufka ve unlu mamuller üreten iş yerinde çalışan bir işçi kadındır. Olay yeri incelemesinde, hamur makinesine ait emniyet tedbirleri ile ilgili herhangi bir uyarı yazısı görülmedi. Olgu, 1 metre çapında ve yerden 75 cm yükseklikte hamur karıştırma makinesinin içinde yüz üstü olarak ayakları dışarıda bulundu (Resim 1). Kafası ve sağ kolunun hamur karıştırma çıpasının altında ters dönmüş şekilde kazan ile hamur arasında sıkıştığı saptandı (Resim 2).

Resim 1: İş yerindeki hamur kazanı içerisindeki cesedin görünümü

Resim 2: Hamur kazanındaki cesedin olay yeri görünümü

Ölü muayenesi ve otopside; kadın cesedinin saçları arasında beyaz renkte küçük hamur

parçacıkları olduğu, boynun sağında sub-mandibular bölgede 1.5 cm çaplı açık mor renkte ekimoz sol omuz ön yüzde 3 cm çaplı sınırları düzensiz koyu mor-açık yeşil renkte ekimoz, sağ koltuk altı bölgesinde oblik seyirli 7 cm boyunda kenarları düzensiz, doku köprüleri olan yırtık saptandı.

İç muayenede; saçlı deri altında sol frontal bölgede 2 cm çaplı ekimoz, sağ temporal adale grubunda 0,5 cm çaplı üç adet ve göğsün sağında 5-7. kostalar arasında mid-klavikular hatta 5x2 cm'lik ekimozlar izlendi. Kardiyak incelemede bir özellik saptanmadı. Boyun organlarının tetkikinde, paraservikal bölgede yoğun hematoma, servikal 5. ve 6. omur arasında her iki vertebra korpusunu içine alan parçalı kırıklar, medulla spinalis yaralanması ve sağ aksiller bölge disseksiyonunda, yoğun hematoma tespit edildi. Organ, doku ve kanda yapılan toksikolojik incelemede aranan maddeler saptanmadı. Sonuçta; kişinin ölümünün boyun omuru ve medulla spinalis yaralanması ve boyuna baskıya bağlı mekanik asfiksi sonucu meydana gelmiş olduğu tespit edildi.

Teknik bilirkişi raporunda; makinenin yerden 75 cm yükseklikte, karıştırıcı kazanın 1 m çapında olduğu ve içinde motordan hareket alan bir çıpanın dönerek hamuru karıştırdığı, karıştırma işlemi sırasında kazanın da kendi etrafında döndüğü ifade edilmekteydi. Karıştırma kazanında durdurma tertibatlı kapak veya korkuluk olmadığı tespit edildi. Olayın iş kazası olduğu, işverenin birinci dereceden kusurlu olduğu, kazazede işçinin de ikinci dereceden kusurlu olduğu belirtildi.

Tartışma

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) 2005 raporlarına göre her yıl yapılan işin niteliğine bağlı ortaya çıkan hastalıklar ve iş kazaları nedeniyle dünyada 2.2 milyon kişinin sağlık kuruluşlarına başvurduğu tahmin edilmektedir. Yine ILO'ya göre, yıllık olarak iş yerinde hastalananlar veya major ya da minor iş kazası geçirenler dünya nüfusunun %15'ini ve tüm ölümlerin de %3.9'unu oluşturmaktadır. Ölümle sonuçlanan iş kazaları özellikle Asya ve Latin Amerika ülkelerinde artmaktadır. Örneğin 1998-2001 yılları arasında, Çin'de iş kazasına bağlı ölümler, yılda 73.500'den 90.500'e yükselmiştir. Latin Amerika'da ise 1998'de 29.500 olan sayı 2001 yılında 39.500'e yükselmiştir. ILO bu durumu ekonomik büyümenin bir sonucu olarak değerlendirmektedir (10).

İş kazalarına yol açan faktörlerin başında yasalarda belirtilmesine rağmen, iş güvenliği ile

ilgili alınabilecek bir takım basit tedbirlerin pratikte yeterince uygulanamıyor olması önemsenmeli ve tartışılmalıdır. Olgu, hamur karıştırma kazanının ağzı açık bir şekilde çalıştırılıyor olması örneğiyle küçük ölçekli bir iş yerindeki iş güvenliğinin yetersizliğini gözler önüne sermektedir. Ayrıca, çalışan işçinin de can güvenliği açısından, ağzı açık olarak çalışan bu makineye müdahale etmemesi ve daha dikkatli olması gerektiğinin bilincinde ve eğitiminde olması önemlidir. İş kazası olaylarında, bağımsız ve tarafsız yetkili teknik uzman tayin edilmesi gerekir. Başlangıçta, tüm postmortem muayene raporları ve olay yeri araştırmaları ölümle sonuçlanan olguların adli değerlendirmesi için kritik öneme sahiptir (11). Olgumuzda, olayın mesai saatleri içinde gerçekleşmiş olması nedeniyle, cesedin ve olay yerinin tüm incelemesinin zamanında yapılması ve gerekli kayıtların itina ile tutulması mümkün olmuştur.

İş kazasına bağlı yaralanma ve ölüm olaylarının sadece teknolojik gelişmenin doğal bir sonucu olarak açıklanamaz. Teknoloji ürünleri kullanırken gerekli emniyet kurallarına uyma, titizlik, dikkat ve eğitim de iş kazasına bağlı yaralanma ve ölümlerin önlenmesinde çok önemli unsurlar olra ortaya çıkmaktadır. Olgumuzda, olay yeri incelemesi ve bilirkişi raporları incelendiğinde, iş güvenliği ve işçi sağlığı açısından uyulması gereken temel kurallara uyulmaması nedeniyle ölümle sonuçlanan bir iş yeri kazası meydana geldiği değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak, iş yeri çalışma ortamlarının daha uygun hale getirilmesi, iş yerindeki makinelerin daha emniyetli duruma getirilmesi, gerekli bakımlarının yapılması, işçi sağlığı ve iş güvenliğinin öncelikler sırasında ilk sıralara alınması, dikkat gerektiren işlerde, işçilerin yaptıkları işle ilgili emniyet ve sağlığın korunması konularında eğitilmelerinin iş yeri kazalarının önlenmesinde etkili olacağı değerlendirilmektedir.

An Unexpected Death At Work: Case Report

Abstract

It has been reported that injuries and deaths due to work accidents have risen in accordance with the conversion of big production and industrial business lines into smaller enterprises, flexible working patterns, and new production ways since the late 20th century. At a workshop that produce flour products, the corpse of a 35 years old female worker was found kneaded in dough in the electrical dough-making

machine. During the medical inspection and autopsy, there were small particles of dough in her hair. Ölü muayenesi ve otopside, saçlar arasında beyaz renkte küçük hamur bulaşıkları olduğu, kişinin ölümünün boyun omuru ve medulla spinalis yaralanması ve boyuna basıya bağlı mekanik asfiksi sonucu meydana gelmiş olduğu tespit edildi. The cause of the death appears as the combination of the injury of the cervical vertebrae and medulla spinalis and mechanical asphyxia due to airway compromise.. Expert opinion revealed that there had been no precautions and work safety and concluded it was a work accident death. Through this case report we aimed to emphasize the importance of individual, socioeconomically and environmental factors playing roles in the rise of injuries and deaths due to work accidents in our country and the importance of preventive measures.

Key words: Work accident, death, forensic case.

Kaynaklar

1. Glass B. Small enterprises and occupational health and safety Encyclopedia of occupational health and safety, vol. 20. Geneva: International Labor Office (ILO); 1998. p. 8–20.
2. Orhun H. Examining occupational accidents. third ed. Ankara: Maya Press; 1993. p. 245–55.
3. http://www.ssk.gov.tr/wps/portal/!ut/p/cmd/cs/.ce/7_0_A/.s/7_0_5RO/.s.7_0_A/7_0_5RO (Erişim Tarihi: 06.12.2007)
4. Ege R. Epidemiologic Aspect of Disasters and Accidents in Turkey, Ankara 1993.
5. Dirican R, Bilgel N. Kazalar ve Önemi. Halk Sağlığı II. Baskı, Uludağ Üniversitesi Yayını 1993; 481-91.
6. SSK. İstatistik Yıllıkları, Ankara 1996, 1997,1998.
7. Wilson ALG, Large JL, Brundage JF. Behavioral, Demographic and Prior Morbidity Risk Actors for Accidental Death Among Men: A Case-Control Study of Soldiers. Prev Med. Jan 2003; 36: 124-30.
8. Suruda A, Fosbroke D, Braddee R. Fatal work-related falls from roof. J Safety Res 1995; 26: 1-8.
9. Etiler N, Colak B, Bicer U, Barut N. Fatal Occupational Injuries among Workers In Kocaeli, Turkey, 1990-1999. Int J Occup Environ Health 2004; 10:55-62.
10. http://www.ilo.org/public/english/bureau/inf/download/sh_backgraund.pdf (Erişim Tarihi: 03.04.2008)
11. Can M, Üner H.B, Tok M, Ünüvar Atılmış Ü, Dokgöz H, Koç S, An Unusual Death in the Workplace: A Case Report; Türkiye Klinikleri J Foren Med 2007; 4: 81-5.